

Praktijkgerichte filmeducatie in Nederland

Amsterdam, 12 augustus 2002

Margot Koekkoek
Rento Zoutman

Inhoudsopgave

1	Inleiding en leeswijzer	3
1.1	Vraag van de opdrachtgevers	3
1.2	Aanpak haalbaarheidsstudie	3
1.3	Leeswijzer	4
2	Station Next	6
2.1	Wat is Station Next?	6
2.2	Station Next: haalbaar in Nederland?	9
3	Praktijkgerichte filmeducatie in Nederland; draagvlak voor Station Next	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Impressie aanbod praktijkgerichte filmeducatie in Nederland	10
3.3	Reacties op Station Next	11
3.4	Conclusies haalbaarheid Station Next	18
4	Naar een project voor praktijkgerichte filmeducatie in Nederland	20
4.1	Inleiding	20
4.2	Aanzet voor een projectplan	21
4.3	Taken centrale organisatie	22
4.4	Taken decentrale organisatie	23
4.5	Financiering	23
	Bijlagen	
Bijlage 1	Overzicht initiatieven Nederland	26
Bijlage 2	Lijst geïnterviewden	29
Bijlage 3	Lijst genodigden expertmeeting	30
Bijlage 4	Overzicht kunst en cultuur in schoolcurriculum	31
Bijlage 5	Lijst met adviezen expertmeeting	32
Bijlage 6	Financieel overzicht Station Next	33
Bijlage 7	Begroting project praktijkgerichte filmeducatie	34

1 Inleiding en leeswijzer

1.1 Vraag van de opdrachtgevers

In Denemarken bestaat een succesvol praktijkgericht filmeducatieproject voor middelbare scholieren, Station Next genaamd. De vraag van stichting House of Shorts en het Nederlands Instituut voor Filmeducatie (NIF) betreft of er draagvlak is voor de uitvoering en financiering van een praktijkgericht filmeducatie project vergelijkbaar met de aanpak van het project Station Next in Denemarken, toegespitst op Voortgezet Onderwijs. Het onderzoeks- en adviesbureau DSP- groep heeft op basis van deze vraag een haalbaarheidsstudie voor Station Next in Nederland uitgevoerd.

Bij de start van het onderzoek is weinig bekend over de aandacht voor filmeducatie in het Nederlandse onderwijssysteem. Dit geldt voor het receptieve aanbod (films kijken en analyseren), maar met name voor de praktijkgerichte aanpak. De indruk bestaat dat de aandacht zeer gering is. Voor de haalbaarheidsstudie is het relevant om globaal een indruk te krijgen van wat er nu in Nederland gebeurt en hoe zich dat verhoudt tot een project/aanpak van Station Next zoals dat in Denemarken wordt uitgevoerd.

Uit de vraag van de opdrachtgevers komt naar voren dat zij zich met het praktijkgerichte filmeducatieproject in eerste instantie willen richten op leerlingen in het Voortgezet Onderwijs en in het bijzonder de VMBO doelgroep. Zij volgen hierbij het doelgroepenbeleid van het ministerie van OCenW. Met name jongeren uit het VMBO onderwijs worden tot nu toe onvoldoende door de kunst en cultuursector bereikt. Door praktijkgerichte filmeducatie leren jongeren beeldtaal kennen en beter begrijpen; ze leren op een andere manier naar films te kijken. Tevens krijgen ze kennis over het maakproces van film. Door met filmeducatie bezig te zijn leren jongeren wellicht ook andere typen films waarderen. De verwachting is dat de meer praktijkgerichte aanpak van filmeducatie goed aansluit, in het bijzonder bij de VMBO leerling.

Om te kunnen toetsen of er draagvlak is voor de uitvoering en financiering van een praktijkgericht filmeducatieproject zoals Station Next is het van belang om diverse partijen te betrekken. Enerzijds om informatie cq. kennis te verkrijgen over de vorm van het project. Anderzijds om zicht te krijgen op belangstelling voor samenwerking en mogelijkheden voor financiering. In het onderzoek is hiervoor ruimte gemaakt.

1.2 Aanpak haalbaarheidsstudie

In samenspraak met de opdrachtgever is besloten de studie uit te voeren in een aantal stappen. Deze stappen worden hieronder beschreven. Het doel van de haalbaarheidsstudie is om uiteindelijk tot een voorstel te komen voor een aanpak/project praktijkgerichte filmeducatie.

Stap 1 Documentatieonderzoek

Het is nuttig om van ervaringen in vergelijkbare projecten in de kunst en cultuursector te leren. In de studie is informatie vergaard over vergelijkbare projecten in het land (bijlage 1) en over de relatie met het onderwijs.

Stap 2 Werkbezoek Denemarken

Het uitgangspunt van de opdrachtgevers betreft het project Station Next, dat wordt uitgevoerd in Denemarken. In een werkbezoek is zo veel mogelijk informatie over Station Next verzameld. Vervolgens is bezien of het project in de Nederlandse situatie haalbaar is en 'vertaald' kan worden naar de Nederlandse situatie.

Stap 3 Sleutelpersonen interviewen

Om een project succesvol te kunnen starten is het van belang te weten hoe potentiële samenwerkingspartners en subsidiënten over het project denken. In totaal zijn er tien mensen geïnterviewd. In bijlage 2 vindt u een overzicht. Sleutelfiguren zijn mensen uit de onderwijssector, filmsector (producenten, educatiedeskundigen), steunpunten kunstzinnige vorming en potentiële subsidiegevers (fondsen).

Stap 4 Expertmeeting

Een aantal deskundigen is uitgenodigd voor een expertmeeting. Aan hen werd het project Station Next en de resultaten van het onderzoek voorgelegd. Vervolgens is er een discussie gevoerd. Enerzijds gericht op de aansluiting met het onderwijs en anderzijds gericht op de mogelijke betrokkenheid vanuit de filmwereld bij praktijkgerichte filmeducatie.

Deze groep is samengesteld in overleg met de opdrachtgever (bijlage 3). De groep bestond uit vertegenwoordigers uit het onderwijs, de regionale kunst en cultuurinstellingen, filmregisseurs en producenten en potentiële subsidiegevers.

Stap 5 Advies

De laatste stap in de haalbaarheidsstudie is de rapportage. Daarin staan de voorgaande stappen beschreven en worden conclusies getrokken ten aanzien van de haalbaarheid van Station Next. Tevens is een aanzet gegeven voor een praktijkgericht filmeducatie project afgestemd op de Nederlandse situatie en is daarvoor een (meerjaren) begroting gemaakt. In een eindgesprek met de opdrachtgevers zijn de resultaten toegelicht en besproken.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk (2) vindt u een beschrijving van Station Next. Daarin wordt aandacht besteed aan de opzet, doelstellingen en aanpak van het project. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de meest kenmerkende elementen van het project.

In hoofdstuk drie wordt vervolgens de vertaalslag gemaakt naar de Nederlandse situatie; een aantal ervaringen van huidige activiteiten op het terrein van praktijkgerichte filmeducatie op scholen wordt kort toegelicht. Vervolgens wordt een reactie gegeven op de haalbaarheid van een project als Station Next in Nederland, gebaseerd op de interviews en de expertmeeting. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op belangrijke elementen van het Deense concept, in hoeverre deze vertaalbaar zijn naar de Nederlandse situatie en waarom.

In het vierde en tevens laatste hoofdstuk wordt op basis van alle informatie een voorstel gedaan voor een project praktijkgerichte filmeducatie, de 'Nederlandse Station Next variant' (in bijlage 7 is een projectbegroting opgenomen).

In de bijlagen vindt u een overzicht van de landelijke inventarisatie naar het huidige aanbod van praktijkgerichte filmeducatie (bijlage 1), de lijst van de geïnterviewde personen (bijlage 2), de lijst van genodigden van de expertmeeting (bijlage 3), een korte beschrijving van het VO onderwijs in relatie tot het kunstonderwijs (bijlage 4) een opsomming van adviezen uit de expertmeeting (bijlage 5), een financieel overzicht van het Deense project Station Next (bijlage 5) en als laatste bijlage (7) een begroting van een project praktijkgerichte filmeducatie in Nederland.

2 Station Next

2.1 Wat is Station Next?

Een aantal jonge en nieuwe filmbedrijven in Denemarken heeft de afgelopen jaren dynamiek en 'drive' in de Deense filmwereld te weeg gebracht. Op initiatief van Zentropa (Deens filmproductiemaatschappij) hebben enkele filmmaatschappijen zich gevestigd op een voormalig kazerneterrein in de buurt van Kopenhagen, 'filmbyen'. Deze concentratie van bedrijven en expertise heeft onder andere geleid tot grote interesse en belangstelling bij het Deense volk, en in het bijzonder bij het onderwijs en overige educatie-instellingen.

Gebaseerd op de dynamiek van de Deense filmindustrie en de ambitie om in de toekomst interesse voor film te blijven stimuleren, is het project Station Next ontstaan. Onder andere door ondersteuning en inspiratie van de filmproductiemaatschappij Zentropa, waarvan de bekende regisseur Lars von Trier één van de oprichters is. Hierdoor ontstond een unieke samenwerking tussen de filmindustrie, cultuursector en de school.

Station Next wil, in hun eigen woorden, voor de nieuwe generatie 'een excellent, functioneel en krachtig huis zijn op het terrein van praktijkgerichte filmeducatie'.

Jonge mensen krijgen in Station Next de kans om onder begeleiding van experts de magie van de filmwereld te leren begrijpen, waardoor zij hun eigen interpretatie van het bewegende beeld kunnen vormen.

Bewegende beelden behoren tot de wereld van kinderen en jongeren. Het is vaak hun eerste manier om kennis en ervaring op te doen met onze wereld. Het biedt vele aanknopingspunten voor de emotionele en intellectuele ontwikkeling van de jeugd. Ook is het deze nieuwe generatie waaruit de filmindustrie de toekomstige aanwas van talenten moet zien te vinden voor de productie van de film van de toekomst en voor het toekomstig filmpubliek.

2.1.1 Het project Station Next: doelstellingen en activiteiten

Eén van de hoofddoelen van Station Next is het creëren van een huis voor uiteenlopende activiteiten op het terrein van praktijkgerichte filmeducatie. De educatieactiviteiten van Station Next zijn met name gericht op scholieren in de leeftijd van 13 - 18 jaar. Het Deense onderwijsbestel kent geen differentiatie in schoolniveau. Tot het achttiende jaar zitten alle leerlingen nog bij elkaar. Dit betekent dat het aanbod van Station Next geschikt moet zijn voor alle typen leerlingen.

Station Next organiseert *veldwerkweken* voor scholieren waarin de jeugd wordt uitgedaagd om onder begeleiding van professionals uit de filmwereld in een week een korte film te maken. Daarbij komen alle facetten uit het filmvak aan bod; regie, script, productie, techniek (geluid, camera, licht, montage), acteren, etc.

De veldweek wordt *op school uitvoerig voorbereid*, met behulp van educatief materiaal van Station Next, door de docenten van de school. Ook de medewerkers van Station Next zijn voorafgaand aan de veldwerkweek enkele keren te gast in de lessen.

Station Next organiseert eveneens *docentenworkshops* en zoekt in het werk linken met lokale film- en videoscholen.

Tevens verzorgt Station Next ook kortdurende workshops voor scholieren, op terreinen als dramaturgie, acteren en editing. Echter, wel wordt voortdurend gekozen voor de praktijkgerichte invalshoek van filmeducatie. Een belangrijk principe van Station Next is dan ook het *ervaringsleren*: in de praktijk ('hands on') met film aan de slag.

Daarnaast kent het project een 'greenhouse' voor jong talent dat zich verder wil oriënteren op en wellicht wil gaan werken in de film- en TV-wereld.

Doel van Station Next

- kennis bevorderen ten aanzien van filmproductie, -geschiedenis en -ontwikkeling van de film in Denemarken;
- jongeren verschillende betekenissen en culturele achtergronden meegeven zodat zij bewegende beelden leren begrijpen en zich kunnen uitdrukken in het medium film;
- bevorderen en stimuleren van actieve interactie tussen school en educatie instituten en allerlei film-, tv- en multimediatebedrijven en andere aan de culturele markt gerelateerde sectoren;
- bieden van inspiratie en stimulansen aan de filmindustrie. Dit door filmers en filmproducenten in staat te stellen om een hogere prioriteit te geven aan educatie in het onderwijs en overige instellingen voor kunsteducatie.

Deze doelen bereikt Station Next door:

- het presenteren van kennis over film en filmproductie aan jongeren in een realistische werkomgeving, gevormd door professionele docenten uit de filmindustrie;
- het aanbod van workshops, veldwerkweken, bezoek, exposities, festivals, previews van films, colleges, etc. voor kinderen, jongeren, docenten en kunstinstellingen;
- het ontwikkelen en presenteren van kennis over film-, TV- en multimedia methodieken;
- het samenstellen van educatiematerialen;
- het bieden van advies, het overbrengen van ervaring en het oprichten van netwerken voor de educatie en mediasector.

Activiteiten samengevat

- korte film maken: veldwerkweek inclusief ruime voorbereiding op school; doelgroep: scholieren in de leeftijd van 13 – 18 jaar;
- korte workshops: bijvoorbeeld camerahandhaving, acteren, etc. gedurende 1 à 2 dagen; doelgroep: scholieren in de leeftijd van 13 – 18 jaar;
- workshops voor docenten van scholen en voor lokale video/film docenten;
- greenhouse: jongeren met specifieke belangstelling voor filmwereld.

Volgens de oprichters van het project is de kracht van Station Next de relatie die gelegd wordt tussen het bedrijfsleven (film en media industrie), cultuur en educatie. In het project wordt gewerkt met professionals uit de filmwereld waardoor er sprake is van een wederzijdse inspiratie en uitwisseling tussen de jeugd en de filmindustrie.

In het afgelopen anderhalf jaar, de startfase van Station Next, heeft men elf veldwerkweken georganiseerd en daarmee circa 250 leerlingen bereikt. Daarnaast heeft een aantal maal een docententraining plaats gevonden en is de 'greenhouse' van start gegaan.

Het project wil in de toekomst haar activiteiten nog verder uit breiden. Eveneens wil men een jaarlijks filmfestival gaan organiseren waarin alle filmpjes gemaakt door de leerlingen vertoond worden.

2.1.2 Oprichters, organisatie en financiering Deens project

Oprichters

Station Next is een non-profit organisatie opgericht door:

- Zentropa Productions Aps;
- Danish Film Institute;
- the Association of Danish film and TV producers;
- Nordisk Film & TV A/S;
- TV 2/ Denmark;
- DR (the Danish Broadcasting Corporation);
- The County of Copenhagen;
- the Municipality of Hvidovre;
- the County Centre for Teaching Materials;
- Danish Children en Youth Film Clubs;
- Youth Town.

Organisatie

Een drietal mensen zijn in dienst van het project Station Next. Een directeur, een coördinator filmeducatie en een management assistent. De coördinator van het project zorgt ook voor de pedagogische ondersteuning van professionals uit de filmbedrijven en de docenten. Het project heeft een eigen gebouw op het terrein 'filmbyen', waar ook een filmproductie maatschappijen zijn gevestigd, zoals Zentropa en Nordic Films. Men maakt gebruik van faciliteiten die op het terrein aanwezig zijn, zoals geluidsopnamen, materiaal gebruik etc. Voor de diverse projectactiviteiten worden freelance professionals uit de filmwereld ingehuurd.

In het bestuur van Station Next zitten één persoon uit de politiek, Peter Albaek van Zentropa (filmproducent), twee personen uit het onderwijs, en het Deens Film Instituut.

Financiën

Het project wordt grotendeels gefinancierd door de Deense landelijke overheid en door een aantal fondsen (overheid en particulieren). Op dit moment zijn er ook contacten met een aantal sponsors (onder andere Sony). Het project ontving voor de periode van drie jaar een subsidie van 750.000 euro van de rijksoverheid. In bijlage 6 is de begroting van Station Next opgenomen.

Kosten veldwerkweek (school camp) Station Next

Een veldwerkweek voor een klas leerlingen (ongeveer 25 jongeren) kost ongeveer 18.000 euro. Dit is inclusief:

- verblijfskosten voor 5 dagen (eten en slapen);
- organisatiekosten Station Next;
- inhuren van freelance docenten (professionals uit filmwereld);
- inhuren van materialen en materiaalkosten;
- educatiematerialen.

De kosten worden voor de helft gedekt door de landelijke overheid. Voor de andere helft moet de school zelf de kosten kunnen financieren (bijvoorbeeld via een bijdrage van de gemeente of vanuit het schoolbudget) of er wordt gebruik gemaakt van fondsen.

Concreet resultaat van het project is dat er in de afgelopen anderhalf jaar 13 schoolklassen aan een veldwerkweek hebben deelgenomen en een film hebben gemaakt. Daarnaast is een aantal docentenworkshops uitgevoerd, komt er iedere woensdagmiddag een groep in het kader van het 'greenhouse' en er is nog een aantal korte activiteiten/workshops voor leerlingen georganiseerd.

2.2 Station Next: haalbaar in Nederland?

Door de opdrachtgevers, House of Shorts en het NIF, is de vraag gesteld of het haalbaar is om in Nederland een vergelijkbaar praktijkgericht filmeducatieproject uit te voeren: Is er voldoende draagvlak voor uitvoering en voor financiering van het project?

In de inleiding is reeds uiteengezet hoe het onderzoek hiernaar is uitgevoerd.

Hieronder staan de belangrijkste kenmerken van Station Next samengevat.

Kenmerkend voor Station Next:

- locatie: eigen gebouw en samenballing filmproductiebedrijven op het terrein;
- bekende regisseurs en producenten hebben zich als ambassadeur verbonden aan Station Next;
- inzet professionals uit filmproductiebedrijven bij de uitvoering van het project;
- veldwerkweken ('camps') voor een klas leerlingen uit voortgezet onderwijs (12-18 jaar);
- met elkaar een korte speelfilm maken in een week op locatie Station Next;
- voorbereiding van de week op school m.b.v. lesmateriaal;
- doelstellingen: zowel filmeducatie als ook in de praktijk oefenen (en daarmee samenhangende vaardigheden leren) van film maken;
- financiering door nationale en lokale overheid en school; subsidie voor 3 jaar;
- project verzorgt ook kortdurende cursussen, workshops docenten en greenhouse (jong talent);
- beschikt over pedagogische kennis om professionals te kiezen die in onderwijs inzetbaar zijn.

Tot slot merken wij op dat de kosten van het project relatief hoog zijn en het aantal kinderen dat bereikt wordt is relatief laag. Alhoewel het gaat om een aanbod waarvan in principe alle Deense scholen gebruik kunnen maken, zal Station Next voor velen van hen bij gebrek aan financiële middelen onbereikbaar zijn. Deelname is alleen mogelijk wanneer de school of de gemeente bereid is middelen beschikbaar te stellen.

3 Praktijkgerichte filmeducatie in Nederland; draagvlak voor Station Next

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt op basis van een beperkte inventarisatie van een aantal projecten in Nederland op het op het terrein van praktijkgerichte filmeducatie een aantal aandachtspunten voor filmeducatie in Nederland samengevat. In hoeverre is de aanpak van Station Next uniek of kennen we in Nederland al een vergelijkbare aanpak?

Vervolgens wordt op basis van de gehouden interviews en de expertmeeting met sleutelfiguren een reactie op de Nederlandse situatie en het project Station Next gegeven. Een belangrijke vraag daarbij is: past een project als Station Next wel in Nederland?

3.2 Impressie aanbod praktijkgerichte filmeducatie in Nederland

Voor de haalbaarheidsstudie heeft een kort inventariserend onderzoek via internet en per telefoon plaatsgevonden naar lokale initiatieven op het terrein van praktijkgerichte filmeducatie. In deze paragraaf wordt geen volledig overzicht gegeven van alle initiatieven en projecten op dit terrein in Nederland, dat was niet de opdracht. Het doel van deze inventarisatie was om een globale indruk te krijgen en wellicht een aantal leerpunten te formuleren op basis van wat er nu in Nederland gebeurt.

Uit vijftien gesprekken met vertegenwoordigers van lokale initiatieven, blijkt dat praktijkgerichte filmeducatie een schaars goed is in Nederland. Op veel plaatsen in Nederland wordt niets of nauwelijks iets op scholen ondernomen op dit terrein. Het aanbod richt zich met name op het receptieve vormen. Dit betekent een film bekijken, analyseren en kijken wat de film met je doet.

De mensen die in het kader van deze inventarisatie (telefonisch) zijn benaderd zijn consultants van provinciale of stedelijke centra voor kunst en cultuur (de zogenaamde steunfuncties). Dit zijn mensen die meestal een goed contact hebben met de scholen. Ook is gesproken met enkele docenten uit het onderwijs, een vertegenwoordiger van een vereniging voor filmhuizen en een filmmaker die bezig is een filmschool op te richten. Praktische filmeducatie is een leemte in het educatieve aanbod en het wordt door sommige geïnterviewden zelfs een 'gat in de markt' genoemd. Dit geldt zowel voor Havo/VWO leerlingen, als voor de VMBO doelgroep en de BVE sector. De praktische werkwijze (leren door te doen) sluit goed aan bij dit leerlingen van het VMBO. Dit schooltype is ook minder bedeed is in het aanbod van kunst en cultuur dan de HAVO/VWO doelgroep (HAVO en VWO leerlingen krijgen al zoveel aangeboden).

De initiatieven in Nederland op het terrein van praktische filmeducatie zijn het beste te kenschetsen als pionierswerk. Ze zijn voortgekomen uit het enthousiasme van enkelingen en drijven daar meestal nog steeds op. Om een indruk te geven van deze projecten is in bijlage 1 een overzicht gegeven van de inventarisatie met daarbij per initiatief een korte beschrijving.

De meeste initiatieven, die in de bijlage staan beschreven, zijn uniek in Nederland. Helaas wordt met het aanbod maar een beperkt aantal jongeren in Nederland bereikt. Uit de ervaringen van deze projecten en de overige initiatieven zijn lessen te trekken wanneer men landelijk een impuls wil geven aan de praktijkgerichte filmeducatie.

Ten eerste blijkt de voornaamste reden voor het beperkte aanbod met name samen te hangen met de hoge kosten die het met zich meebrengt. Vaak vinden scholen het aanbod te duur en investeren zij liever in een goedkoper kunst- en cultuurproject. Dit is ook een belangrijke reden waarom door scholen eerder gekozen wordt voor een receptief aanbod.

Daarbij vraagt praktijkgerichte filmeducatie een grote organisatie (locatie, camera's, montage, etc.) en is het tijdrovend (film maken doe je niet in een middagje). Het is 'maatwerk' en kan dus niet of nauwelijks worden aangeboden in standaard lespakketten waarmee iedere willekeurige docent aan de slag kan.

Het is bovendien belangrijk dat de docenten die korte films e.d. maken met leerlingen, het filmvak van binnenuit kennen en daarnaast goede contacten op school hebben of kunnen leggen. Ook zijn goede voorwaarden van belang, zoals adequate apparatuur, montage mogelijkheden, eventueel een studio, eventueel een zaal waar de films vertoond kunnen worden.

Samenwerkingsverbanden tussen scholen, lokale televisie, filmhuis of centrum voor kunst en cultuur zijn in dit verband dus vaak praktisch en doeltreffend.

Een landelijk gecoördineerde aanpak van praktijkgerichte filmeducatie levert met name een kwaliteitsimpuls. Hierdoor kan de aanpak structureel worden. Belangrijk is dat er voldaan moet worden aan randvoorwaarden zoals de aanwezigheid van voldoende financiële middelen om deze aanpak waar te kunnen maken.

Samengevat: praktische filmeducatie

- is nog maar sporadisch vormgegeven op scholen, er is een leemte waar te nemen;
- is interessant voor VMBO doelgroep, er is weinig aanbod en de praktische werkwijze slaat aan;
- is arbeidsintensief en kostbaar;
- moet als maatwerk worden uitgevoerd afgestemd op doelgroep en omstandigheden;
- moet door professionals worden uitgevoerd; mensen die filmvak beheersen;
- vraagt om goede contacten met het onderwijs;
- moet onder goede voorwaarden worden uitgevoerd; professionele apparatuur, montage mogelijkheden, etc.;
- maakt gebruik van bestaande samenwerkingsverbanden;
- behoeft een kwaliteitsimpuls.

3.3 Reacties op Station Next

De projectbeschrijving van Station Next is in interviews voorgelegd aan een tiental sleutelfiguren uit het onderwijs, de filmbranche en de kunsteducatie. In de gesprekken is gevraagd naar de huidige situatie in Nederland, de betrokkenheid van de betreffende persoon bij het onderwerp en een reactie op het projectplan Station Next: In hoeverre is het een interessant project? Welke elementen spreken aan en welke minder? Zouden zij bereid zijn zelf aan een dergelijk project mee te werken?

Vervolgens heeft er een expertmeeting plaats gevonden met vertegenwoordigers uit dezelfde groep. In de expertmeeting is met name ingegaan op de aansluiting van het project op het onderwijs en de filmwereld. In bijlage 5 is een beknopt overzicht gegeven van de adviezen die in de expertmeeting naar voren zijn gebracht.

In dit hoofdstuk geven we de resultaten weer van de interviews en de expertmeeting. Daarbij gaan we in op de huidige Nederlandse situatie en op de reacties op Station Next.

Eerst wordt een aantal algemene opmerkingen geplaatst over de Nederlandse situatie en over het project Station Next. Vervolgens wordt het verhaal toegespitst op het onderwijs, de filmwereld en (potentiële) subsidiegevers. De belangrijkste vraag is of het project Station Next zoals het in Denemarken wordt uitgevoerd haalbaar is en of er draagvlak is om een vergelijkbaar project in Nederland uit te voeren en gefinancierd te krijgen.

3.3.1 Algemene reacties op Station Next

Uit de reacties blijkt dat er veel enthousiasme is voor een project als Station Next. Men vindt de aanpak leuk en inspirerend, met name door de relatie die gelegd wordt tussen educatie en professionele filmwereld.

Tevens is men zo enthousiast over dit project omdat het voldoet aan een behoefte in Nederland. Er wordt een gebrek aan aanbod ervaren ten aanzien van de praktijkgerichte filmeducatie.

In het begin van dit hoofdstuk is aangegeven dat er leuke en indrukwekkende lokale initiatieven in Nederland zijn, waarin praktisch met film gewerkt wordt (vanuit scholen, welzijnsinstellingen en lokale/regionale kunst- en cultuurinstellingen). Echter, deze projecten zijn gericht op jongeren uit hun eigen regio (stad). Station Next werkt landelijk, daardoor krijgen alle scholen de kans om gebruik te maken van het aanbod. Door de intensieve aanpak van Station Next kunnen zij slechts een klas per week bedienen, waardoor het uiteindelijk bereik (aantal jongeren) wel gering is.

Door een aantal geïnterviewden wordt aangegeven dat het belang van filmeducatie in onze huidige samenleving wordt onderschat. De afgelopen jaren is het bewegende beeld van steeds groter belang geworden. Bewegende beelden horen bij uitstek tot de wereld van kinderen en jongeren. Het is van belang jongeren bewust te maken van het effect van beelden: Wat kan het allemaal met je doen? Door deze groep wordt gepleit voor meer aandacht voor filmeducatie. Een praktijkgerichte aanpak biedt mogelijkheden om met filmeducatie een groot aantal andere vaardigheden (sociale, technische, creatieve, organisatorische) te leren gebruiken. Daarbij biedt een aanpak van 'learning by doing' mogelijkheden om diverse doelgroepen te bereiken en enthousiast te maken voor film. Uit de ervaringen van het project Station Next in Denemarken blijkt dat een praktijkgerichte aanpak, waarbij een combinatie wordt gemaakt van theorie en praktijk jongeren aanspreekt.

Een reactie die in veel gesprekken naar voren kwam is gericht op de filmhistorie en de plek die film inneemt in Denemarken. Nederland kent een andere historie dan Denemarken en heeft minder een filmtraditie. Met andere woorden: film is meer geworteld in de Deense samenleving.

Alleen al wanneer men kijkt naar het stimuleringsbudget dat de overheid besteedt aan kinder- en jongerenfilms is een groot verschil waar te nemen. In Denemarken wordt er aanzienlijk meer aandacht en geld besteed aan film en filmeducatie voor deze doelgroep. Ook zijn er in het land veel meer lokale video en filmclubs te vinden dan bijvoorbeeld in Nederland het geval is. In het Nederlandse 'verenigingsleven/amateurkunst' neemt video en film een veel minder prominente plaats in.

Daarbij heeft Denemarken het geluk te beschikken over enkele internationaal vermaarde filmregisseurs, wat het aanzien van de Deense filmindustrie enorm heeft doen toenemen. Tevens heeft een aantal filmbedrijven zich geconcentreerd gevestigd op een centrale locatie in de buurt van Kopenhagen. Deze locatie bood prachtige mogelijkheden om een project als Station Next huisvesting te bieden en zo de relatie met de filmwereld te verstevigen. Een ander groot voordeel voor het project Station Next is dat het gros van de Deense

bevolking in en rond Kopenhagen woont, waardoor de afstand voor de scholen tot het project gering is. In Nederland is een grotere spreiding van leerlingen over het land. Kortom: Nederland is niet Denemarken, wees alert op de verschillen.

In Nederland is de samenwerking tussen de filmwereld en onderwijswereld op het terrein van filmeducatie gering. Vanuit een aantal concrete landelijke projecten van het NIF worden filmproducenten en/of filmregisseurs betrokken bij filmeducatie in Nederland. Dit aanbod is met name receptief.

Een aanpak zoals Station Next in Denemarken is er in Nederland nog niet.

3.3.2 Station Next in relatie tot het Nederlandse onderwijs

Ten aanzien van de haalbaarheid en het draagvlak in het onderwijs is de vraag gesteld hoe een aanbod op het terrein van praktijkgerichte filmeducatie kan aansluiten bij het Nederlandse onderwijssysteem. Een belangrijke keuze is of de uitvoering van het project op een centrale locatie in Nederland of juist op verschillende plekken in het land / op de school dient te worden aangeboden.

Tevens is de vraag voorgelegd hoe men denkt de 'moeilijke' doelgroep VMBO-leerlingen te bereiken en geïnteresseerd te krijgen voor een filmeducatieproject. Is het project Station Next geschikt voor deze groep leerlingen? Als laatste is gevraagd om een reactie te geven op het aanbod dat Station Next voor docenten heeft ontwikkeld, is daar in Nederland behoefte aan?

Onderwijssysteem en filmeducatie

Anders dan in Denemarken waar alle leerlingen op een zelfde schooltype zitten tot hun 18^e jaar, kent Nederland een gedifferentieerd aanbod. Grofweg onder te verdelen in twee groepen:

- VMBO onderwijs en vervolgens MBO (waarbij voor deze laatste groep het ROC bijna het gehele onderwijs verzorgt);
- Havo/VWO onderwijs.

In de bijlage vindt u een korte beschrijving van deze schooltypen in relatie tot de huidige plaats van kunst en cultuur in het schoolcurriculum (bijlage 4). Sinds een aantal jaren is in het onderwijs het vak culturele en kunstzinnige vorming (CKV) geïntroduceerd. Een onderdeel van het vak CKV vormen de vouchers. Met deze vouchers wordt het bezoek een culturele en kunstzinnige activiteiten aangemoedigd. De wijze waarop dit gebeurt is per school verschillend.

Uit de interviews komt naar voren dat er in het huidige onderwijsbestel weinig tijd is (of wordt genomen) voor kunst en cultuur in het schoolcurriculum. Per week wordt gemiddeld slechts twee uur tijd beschikbaar gesteld. In deze uren moeten alle vormen van kunst en cultuur aan bod komen. Met name in de bovenbouw is men sterk gericht op het behalen van de eindtermen voor de examens. Alles er omheen is leuk, maar mag niet te veel tijd kosten.

In de kunstzinnige vakken wordt op scholen niet of nauwelijks aandacht besteed aan film en of filmeducatie. Uit een studie uitgevoerd door de KPC-groep (Bouwen aan CKV1: een behoefte inventarisatie van het aanbod van kunst- en educatieve ondersteuning ten behoeve van CKV1, oktober 2000) blijkt dat het receptieve aanbod (beperkt) aanwezig is. In iedere (grotere) plaats is wel een bioscoop of filmhuis en zijn er mogelijkheden voor filmbezoek. In het huidige aanbod wordt dan ook vooral aandacht besteed aan de receptieve vormen van filmeducatie. Dit betekent een film bekijken en met behulp van theorie deze film analyseren en kijken wat de film met je doet.

Slechts op een zeer beperkt aantal scholen in Nederland wordt er op HAVO/VWO in de bovenbouw binnen het vak CKV3 (bijvoorbeeld binnen het vak beeldend) tijd aan audiovisuele activiteiten besteed. Voor het VMBO wordt dit binnen het vak CKV uitgevoerd.

Volgens de geïnterviewden is het lastig om een aanbod van praktijkgerichte filmeducatie te laten aansluiten op het reguliere aanbod binnen de scholen, vanwege de beperkte uren en de diversiteit van kunstvakken. Wel liggen er mogelijkheden om het projectmatig aan te bieden in het kader van het vak CKV (VMBO) of CKV3 (Havo/VWO). Dit vraagt echter om een flexibel aanbod. Aanbevolen wordt om afhankelijk van de wens en mogelijkheden van de school te kiezen voor een uitgebreid pakket aan activiteiten of een beperkt aanbod.

In de expertmeeting werd geadviseerd om met een project zoveel mogelijk aan te haken bij de veranderingen in het onderwijs. Dit betekent dat het aanbod zo flexibel mogelijk moet zijn. Ook kan niet worden verwacht dat door dit project filmeducatie in het middelbaar onderwijs een meer structurele positie zou krijgen. Daarvoor zijn meer inspanningen nodig (bijvoorbeeld starten met aandacht voor filmeducatie op de lerarenopleiding en opnemen in curriculum).

Veldwerkweken

Uit de interviews blijkt dat een project als Station Next, zoals het in Denemarken wordt uitgevoerd, maar gedeeltelijk aansluit bij het Nederlandse onderwijsbestel. Dit heeft met name te maken met de vorm waarin het project wordt aangeboden, namelijk een veldwerkweek op een centrale locatie. Veel scholen zien het niet zitten om een week met de leerlingen weg te gaan. Met name de ordeproblemen, maar ook de grote organisatie die dat vergt, houdt scholen tegen. Tevens brengt het hoge kosten met zich mee, waarvoor de scholen zelf weinig middelen ter beschikking hebben. Een ander punt dat een rol speelt is de tijdsinvestering (maar weinig uren voor kunstonderwijs beschikbaar): in deze week kunnen leerlingen geen tijd besteden aan andere vakken.

Op de vraag wanneer het praktijkgerichte filmeducatieproject wel op deze manier in Nederland wordt vormgegeven (veldwerkweken op een centrale locatie) werd door de geïnterviewden aangegeven dat er wel interesse zal zijn vanuit een aantal docenten. Echter, het zal van de projectorganisatie en de betreffende docenten veel tijd en moeite vragen om scholen (schoolleiding) te motiveren. Met deze aanpak is men afhankelijk van een zeer enthousiaste docent die het project binnen de school weet te verkopen.

Op de vraag voor welke klas het project in deze vorm nog het best aansluit bij de mogelijkheden werd aangegeven dat dan met name in het HAVO/VWO onderwijs de derde klassers een interessante doelgroep zijn, aangezien zij nog niet met schoolonderzoeken zijn gestart. Wat het VMBO betreft is het bijvoorbeeld mogelijk om in het kader van de introductieweek in de bovenbouw dit project te realiseren.

Uit de gesprekken kwam naar voren dat een regionaal of lokaal georganiseerd project beter aansluit bij het Nederlandse onderwijssysteem en op minder bezwaren stuit. Leerlingen hoeven niet een week extern en het aanbod kan beter aansluiten op de behoeften en wensen van de school. In de expertmeeting werd het advies als volgt geformuleerd: Laat Station Next aanpak ten aanzien van veldwerkweken los; kijk naar de Nederlandse situatie!

Praktijkgericht: VMBO doelgroep

In de interviews is aangegeven dat (ook in het kader van CKV) het aanbod van kunst en cultuur nog onvoldoende is afgestemd op de VMBO doelgroep. Men weet de groep niet te bereiken en aan te spreken. In het VMBO onderwijs geldt dat men nog zoekende is hoe aan het vak CKV inhoud moet worden gegeven.

Op dit moment wordt door het SLO (Stichting Leerplan Ontwikkeling) hier onderzoek naar verricht. Een aantal pilot scholen en steunfuncties is daarbij betrokken en er wordt momenteel geëxperimenteerd met de uitvoering van projecten op deze scholen.

In de gesprekken met het onderwijs is naar voren gekomen dat een praktijkgerichte filmeducatie aanpak mogelijkheden biedt om VMBO jongeren te betrekken en te interesseren. Film staat dicht bij de belevingswereld van jongeren (iedereen is wel eens in de bioscoop geweest en dagelijks worden op TV films uitgezonden). Daarbij werkt de methode 'learning by doing' bij uitstek voor deze doelgroep. Een andere motivatie om een praktijkgerichte aanpak voor deze leerlingen aan te bieden is dat zij in de uitvoering ook allerlei andere vaardigheden leren zoals samenwerken, communiceren, organiseren, technische vaardigheden etc. In het VMBO onderwijs wordt groot belang gehecht aan het aanleren van deze (sociale) vaardigheden.

In de expertmeeting werd benadrukt dat een praktijkgerichte variant een meerwaarde is voor de huidige receptieve vorm van filmeducatie. Met name is het een goede methode om de VMBO doelgroep bij filmeducatie (en kunsteducatie) te betrekken.

Scholing docenten

In de aanpak van praktijkgerichte filmeducatie ontbreekt het de leerkrachten aan kennis, ervaring en materialen om hier inhoud aan te geven. In de huidige docentenopleidingen wordt niet of nauwelijks aandacht besteed aan het vak. In een beperkt aantal situaties wordt de school ondersteund of gevoed door een lokale kunst- en cultuurinstelling waar een film- / videodocent werkzaam is. Deze mensen hebben echter per regio maar een beperkt aantal uren waardoor zij maar op weinig scholen daadwerkelijk actief kunnen zijn.

De aanpak van Station Next biedt volgens de geïnterviewden uitstekende mogelijkheden om docenten uit het onderwijs en van lokale kunstinstellingen bij te scholen / te trainen op het terrein van praktische filmeducatie. In de expertmeeting werd geadviseerd om dit onderdeel van Station Next te behouden: zorg voor training en deskundigheidsbevordering van leerkrachten en docenten.

3.3.3 Station Next in relatie tot de Nederlandse filmwereld

Aan de vertegenwoordigers uit de 'filmwereld' werden andere vragen voorgelegd: Welke mogelijkheden zien zij voor participatie in een dergelijke project? Zien zij mogelijkheden voor betrokkenheid van omroepbedrijven en de lokale TV branche bij het project? En hoe kan het project 'aanzien' krijgen?

Enthousiasme en participatie filmwereld

Uit de gesprekken blijkt dat Nederland een enthousiaste groep producenten en filmregisseurs kent die open staan voor allerlei initiatieven op het terrein van filmeducatie. Zij zien daarbij ook het belang van filmeducatie voor hun eigen industrie (promoten van filmbezoek en in het bijzonder de Nederlandse film). Indien er gezocht moet worden naar een centrale locatie voor een project als Station Next, heeft Nederland volgens de geïnterviewden wel mogelijkheden (de omstandigheden zijn alleen iets minder ideaal; geen samenbundeling van filmbedrijven).

Organisatorisch zou er volgens de geïnterviewden samengewerkt moeten worden met een aantal filmbedrijven die beschikken over een netwerk met freelancers. Op deze manier zou men een groep belangstellenden variërend van technische mensen tot regisseurs en producenten een rol kunnen geven in het project. Dit hoeven geen 'bekende' Nederlanders uit de filmwereld te zijn.

In de expertmeeting werd benadrukt dat wanneer professionals betrokken worden bij het project, zij ook van goed materiaal moeten worden voorzien. Dus wanneer je in de regio van start gaat moet daar ook goed en voldoende materiaal aanwezig zijn. Over hoe dit is te realiseren zijn allerlei ideeën naar voren gekomen. Zoals met een bus met materialen langs de scholen, samenwerking met lokale steunfuncties of met lokale/regionale TV-studio's waar de materialen gebruikt kunnen worden etc.

Samenvattend zijn de voorwaarden voor samenwerking:

- netwerk met pool van geïnteresseerde professionals samenstellen;
- betaling op freelance basis;
- beschikbaarheid van goed en voldoende materiaal.

Betrokkenheid lokale/regionale/landelijke TV-zender

Nederland kent een breed netwerk lokale / regionale TV-zenders. Ook daar liggen eventueel mogelijkheden om een project als Station Next aan te koppelen. Wellicht zijn ook de landelijke publieke omroepen te interesseren. Dit biedt in ieder geval de mogelijkheid om een aantal bekende Nederlanders uit de TV-wereld die bij de scholieren tot de verbeelding spreken, aan het project te verbinden.

In het kader van deze haalbaarheidsstudie is geen contact geweest met vertegenwoordigers uit deze branche om hun reactie op een mogelijke samenwerking te peilen. In de expertmeeting werd de verbreding van film naar TV-wereld enthousiast ontvangen en aangemoedigd. Ook werd nog de suggestie gegeven om het project uit te breiden naar media educatie. Er waren ook tegengeluiden: TV trekt al veel aandacht van jongeren, beperkt het dus vooral tot film.

Ambassadeurs en magie

Uit de gesprekken over de relatie tussen filmeducatie en professionals uit de filmwereld kwam naar voren dat de filmwereld sowieso een magische uitstraling heeft op leerlingen (vaak is het al voldoende om te vertellen dat je filmregisseur bent om de aandacht te krijgen). De pool van freelancers kan bestaan uit enthousiaste mensen uit de filmwereld, maar hoeven geen 'bekende' Nederlanders uit de filmwereld te zijn. Het is wel een meerwaarde om net als in het project Station Next een aantal bekende Nederlanders aan het project te verbinden (ambassadeurs) om zo het project meer gewicht te geven. Deze personen zouden af en toe 'hun gezicht' kunnen laten zien en bijvoorbeeld in de promotie activiteiten kunnen ondersteunen.

Ook werd aanbevolen aandacht te besteden aan de uitstraling van het project; film maken moet echt zijn. Een mogelijkheid is om het project te koppelen aan een bestaand filmfestival en bijvoorbeeld een prijs te verbinden aan de films die gemaakt worden.

Concreet gaven de professionals uit de filmwereld enkele voorwaarden aan voor hun deelname aan het project:

- een goede werkplanning;
- voldoende honorarium (de hoogte hiervan verschilt per discipline en soms per persoon);
- professioneel materiaal en een geschikt lokaal.

De verwachting is dat een aantal professionals zich wil committeren aan het project. Dat zou bijvoorbeeld via een 'pool' georganiseerd kunnen worden. Gezien de lange termijn planning die voor het onderwijs nodig is, zal het ook noodzakelijk zijn om lang van tevoren de inzet van mensen uit deze pool vast te leggen.

3.3.4 Reactie potentiële subsidiegevers op Station Next

Station Next is een relatief kostbaar project: de inzet van professionals bij de uitvoering, de centrale coördinatie op het project en het verblijf tijdens de veldwerkweken zijn kostbare elementen. Per leerling kost een week intern ongeveer 800 euro. Station Next heeft een subsidie voor drie jaar van de landelijke overheid gekregen. Daarnaast beschikt men over sponsoring in natura en wordt het project door enkele fondsen ondersteund. Gemeenten en scholen dragen bij in de kosten van deelname van schoolklassen uit hun gebied.

Ook al kiest men in Nederland voor een andere opzet (geen veldwerkweken op een centrale locatie), uit de informatie van de bestaande initiatieven in Nederland blijkt dat praktijkgerichte filmeducatie sowieso kostbaar is. Er is (duur) materiaal, studio's en professionele begeleiding nodig. Voor de financiering van een Nederlandse aanpak zal in ieder geval een beroep gedaan moeten worden op het ministerie van OCenW. Met hen zijn in het kader van deze haalbaarheidsstudie geen gesprekken gevoerd. Wel heeft het ministerie de haalbaarheidsstudie financieel mogelijk gemaakt en daarmee hun betrokkenheid bij het onderwerp laten zien.

Er is een gesprek gevoerd met een drietal fondsen: Nederlands Fonds voor de Film, Van den Ende Foundation en het Rotterdams FilmFonds. Uit de gesprekken met de twee eerst genoemde fondsen kwam naar voren dat het idee voor een dergelijk project door hen enthousiast wordt ontvangen.

Men was met name om de volgende redenen enthousiast over Station Next:

- het is een landelijk project met uitstraling;
- driehoek: samenwerking tussen de filmindustrie, cultuursector en de school;
- opleiden/interesseren van nieuw potentieel voor filmwereld.

Deze fondsen zien het belang van een praktijkgericht project op landelijk niveau en verwachten dat het project positief kan bijdragen aan de ontwikkeling van filmeducatie in Nederland. In het gesprek met het Nederlands Fonds voor de Film werd aangegeven dat een voorwaarde voor projectsubsidie zou kunnen zijn dat het een degelijk projectplan moet zijn met uitstraling en dat het project gedurende de uitvoering wordt geëvalueerd en eventueel wordt bijgesteld. Er zijn geen uitspraken gedaan over de hoogte van mogelijke subsidies en of er mogelijkheden zijn voor meerjarige financiering.

Het Rotterdams Filmfonds reageerde als enige kritisch. Voor hen is de doelgroep voortgezet onderwijs minder interessant, omdat vanuit hun fonds wordt ingezet op het opleiden van jongeren voor de arbeidsmarkt.

Voor een bijdrage aan de financiering van een dergelijk project moet ook gedacht worden aan de financiële mogelijkheden die bij provincies en gemeenten liggen. Tevens hebben de scholen zelf een budget beschikbaar voor culturele activiteiten en projecten. Zij zouden eveneens een bijdrage in de uitvoeringskosten kunnen leveren.

In hoeverre het project financieel haalbaar is hangt af van de gekozen opzet en de verwachte kosten. Daarbij is het afhankelijk van de bereidheid vanuit de landelijke overheid om een substantiële bijdrage aan het project te leveren.

3.3.5 Samengevat: sterkte en zwakte Station Next

Op basis van de gesprekken en de expertmeeting is een beeld verkregen van de sterke en de zwakte kanten van Station Next vertaald naar de Nederlandse situatie. Hieronder volgt een overzicht.

Schema 3.1 Sterk/kans & zwak/bedreiging

sterk/kans	zwak/bedreiging
Inhoudelijk waardevol project: wekt enthousiasme	Minder filmhistorie dan in Denemarken en minder rijkssubsidie beschikbaar
Biedt mogelijkheid praktijkgerichte filmeducatie in NL. meer inhoud te geven	Praktijkgerichte filmeducatie in NL. in kinderschoenen (ook binnen het verenigingsleven)
Potentieel geïnteresseerde participanten: filmwereld / onderwijs / financiers	Hoge kosten: o.a. door extern verblijf van de leerlingen., inzet van professionals en de coördinatie.
Mogelijkheid voor ontwikkelen pedagogisch materiaal voor praktijk	Beperkt bereik; slechts aantal klassen per jaar
Geschikt voor diverse doelgroepen: VMBO, HAVO, VWO, BVE sector	Geen vergelijkbare samenbundeling van filmbedrijven in NL. waaraan dit project gekoppeld kan worden.
Interesse vanuit film en Media-industrie	Leerlingen uit schoolsituatie: wie verantwoordelijk voor orde etc.
Deskundigheidsbevordering leerkrachten uit onderwijs	Geen bekende aansprekende regisseurs in Nederland.
Film is voor veel jongeren een interessant medium; daarbij biedt het mogelijkheden om in een project aan een scala van vaardigheden te werken.	Weinig ruimte voor filmeducatie in het onderwijs; filmeducatie drijft op enkele individuele enthousiastelingen

3.4 Conclusies haalbaarheid Station Next

Hoofdstuk twee is afgesloten met de meest kenmerkende elementen van Station Next Denemarken. Uit de interviews en de expertmeeting komt naar voren dat de opzet van Station Next een aantal elementen bevat, met name gericht op de visie en aanpak, waar goede aanknopingspunten liggen voor een Nederlands opzet voor praktijkgericht filmeducatie. Echter, er zijn ook bezwaren ten aanzien van de aanpak. Deze zijn gericht op de centraal georganiseerde veldwerkweken van het Deense project. Hierdoor mis je de aansluiting met het onderwijsveld en met name de VMBO-doelgroep. Er is te weinig draagvlak aanwezig om het project Station Next integraal over te nemen. Wel is er groot enthousiasme (en draagvlak) aanwezig voor praktijkgerichte filmeducatie, een Nederlandse variant.

Geconcludeerd kan worden dat er in de projectopzet van Station Next een aantal elementen zit waarvoor veel enthousiasme in Nederland aanwezig is. En waar aanknopingspunten liggen voor een Nederlandse aanpak.

Zoals:

- Een landelijk gecoördineerd aanbod van praktijkgerichte filmeducatie gericht op leerlingen uit het Voortgezet Onderwijs.
- De keuze van een praktijkgerichte invalshoek waarin een combinatie wordt gemaakt tussen de theorie en de praktijk van film en filmeducatie.
- Samenwerking tussen onderwijs en professionals uit filmwereld.
- Deskundigheidsbevordering van docenten door middel van docentenworkshops.
- Zorgdragen voor goed en voldoende materiaal en faciliteiten.

- Verbinden van aansprekende ambassadeurs aan project (tot de verbeelding sprekende personen uit filmwereld).
- Een project neerzetten met uitstraling en herkenbaarheid.
- Het educatief pedagogisch materiaal dat voor (praktische) filmeducatie is ontwikkeld.

Om het project in Nederland van de grond te krijgen is geadviseerd goed naar de Nederlandse situatie te kijken. Dit vraagt om een andere en meer flexibele aanpak. Toegesplitst op de Nederlandse situatie kunnen de volgende elementen voor praktijkgerichte filmeducatie worden toegevoegd:

- Nederland is niet Denemarken: loslaten van idee veldwerkweken op centrale locatie waar leerlingen in een week een film maken. Hou het dicht bij de school; dit betekent decentraliseren.
- Leg ook relaties met de TV-wereld en/of regionale/lokale steunpunten voor kunsteducatie (landelijk, regionaal en lokaal). Maak gebruik van de bestaande samenwerkingsverbanden.
- Zorg op regionaal/lokaal niveau voor goede materialen en faciliteiten om praktijkgerichte filmeducatie uit te kunnen voeren.
- Stel een pool samen van professionals uit de filmwereld en zet deze groep in ter ondersteuning van de uitvoering op lokale/regionaal niveau.
- Zorg dat het project uitstraling krijgt door er ook een evenementkarakter aan te verbinden. Bijvoorbeeld door het project te koppelen aan een filmfestival en prijzen uit te reiken aan de beste film, het beste scenario, etc.
- Indien er een relatie met de TV-wereld wordt gelegd, verbindt dan ook aansprekende namen uit de TV-wereld aan het project.

De financiële haalbaarheid van de Nederlandse variant is op dit moment moeilijk aan te geven. De verwachting is dat de landelijke overheid geïnteresseerd is in praktijkgerichte filmeducatie. Ook heeft een aantal fondsen belangstelling getoond. Verder is de verwachting dat ook op lokaal (gemeenten) en regionaal niveau (provincies) een financiële bijdrage kan worden verkregen voor een dergelijk project.

Tevens hebben de scholen zelf een budget voor culturele activiteiten beschikbaar en zouden een bijdrage aan de uitvoeringskosten kunnen leveren. In dit veld moet door de projectleider gezocht worden naar geschikte partners.

In het volgende hoofdstuk geven wij met behulp van de resultaten uit de expertmeeting en de interviews een aanzet voor een projectplan voor een Station Next –achtig project in Nederland. Uit het voorgaande mag duidelijk zijn dat het eenvoudigweg kopiëren van het Deense project in Nederland niet mogelijk is.

4 Naar een project voor praktijkgerichte filmeducatie in Nederland

4.1 Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk is een beoordeling gegeven van de haalbaarheid van een project als Station Next in Nederland. Een belangrijke constatering is dat de situatie in Denemarken zodanig verschilt van die in Nederland, dat het idee om het project integraal over te nemen al snel is verlaten.

Praktische filmeducatie staat, vergeleken met Denemarken, in Nederland nog in de kinderschoenen, zowel als het gaat om de historie en ontwikkeling van de filmbranche als om (financiële) ondersteuning door de overheid. Toch blijken er in Nederland structuren aanwezig te zijn (lokale kunst en cultuurinstellingen, steunfuncties en de lokale/regionale omroepen) waarbij voor de ontwikkeling van praktijkgerichte filmeducatie aangesloten kan worden.

In het onderzoek zijn zowel waardevolle elementen benoemd van Station Next, die behouden moeten blijven, als aanvullende voorwaarden waaraan een dergelijk project voor praktijkgerichte filmeducatie in Nederland moet voldoen om optimaal te kunnen functioneren.

In dit hoofdstuk geven wij een aanzet voor een concreet projectplan en begroting. Dat is gebeurd in samenspraak met de opdrachtgevers, House of Shorts, NIF en met medewerking van enkele extern deskundigen. Dit projectplan zal, wanneer dit op voldoende steun van subsidiegevers kan rekenen, uitgewerkt worden in een plan van aanpak.

Door de opdrachtgevers zelf werden de volgende elementen voor een projectplan aangegeven:

Er moet een centrale formule zijn met allure en uitstraling. Een project met naam en aangestuurd vanuit een centrale locatie, dat ondersteuning geeft aan de uitvoering in de regio's, via bestaande structuren van steunfunctie-instellingen en Centra voor de Kunsten. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de infrastructuur die het NIF al met deze instellingen heeft of er kunnen andere geschikte uitvoerders gezocht worden. De projectformule bestaat uit:

- een te ontwikkelen vaste opzet met enige mate van flexibiliteit;
- een voor jongeren aansprekende formule;
- lesmateriaal dat door docenten van de HAVO/VWO/VMBO/BVE sector uitgevoerd kan worden;
- een structuur voor betrokkenheid van professionals uit de filmbranche;
- pedagogische ondersteuning van docenten en van de filmmakers;
- presentatie van de gemaakte films (bijvoorbeeld op een bestaand festival).

Hierna gaan wij achtereenvolgens in op de doelstellingen en doelgroepen, de activiteiten, de organisatie en werkwijze en de financiën.

4.2 Aanzet voor een projectplan

Doelstelling

Verzorgen van praktijkgerichte filmeducatie voor scholieren in het Voortgezet Onderwijs (13-18 jaar), in het bijzonder voor VMBO - leerlingen, en voor de BVE sector, door professionele filmmakers.

Trainen van docenten uit VO/VMBO en de BVE sector zodat zij zich op school bezig kunnen houden met praktijkgerichte filmeducatie.

De essentie van het project is het *maken* van producties door jongeren onder begeleiding van professionals uit de filmwereld en de vertoning van deze producties. Het gaat dus om *actieve* filmeducatie, niet om de receptieve. Er wordt gewerkt in cursussen van maximaal drie dagen, op de scholen zelf. In deze drie dagen maken scholen, docenten en leerlingen op deze wijze kennis met film/video.

Het proces van het met elkaar maken van een (korte) film is voor jongeren intrigerend. Er komen veel educatieve aspecten bij aan bod, van het schrijven van een scenario tot het leren samenwerken en de technische uitvoering. In de presentatie en het programma van de cursussen staan de 'magie' van de film en het prikkelen van de verbeelding van jongeren centraal. Jongeren zien allemaal films en hebben er ideeën over. De aansluiting bij hun leefwereld is in dit project van groot belang.

Op een aantal scholen in Nederland wordt reeds met leerlingen aan filmproducties gewerkt. Uit de ervaringen blijkt dat jongeren het erg leuk vinden om les te krijgen van een professionele filmmaker. Die kan het best zijn eigen ervaring overdragen wanneer er met leerlingen in de praktijk wordt gewerkt. In dit project gaat het vooral om de kunstzinnige invalshoek: je eigen fantasie vormgeven in een filmverhaal.

Het idee om praktijkgerichte filmeducatie door een project als Station Next in Nederland een impuls te geven werd door velen enthousiast onthaald. Het is belangrijk om bij de uitwerking van een projectplan aan te sluiten bij dit enthousiasme, dat zowel te vinden is bij een aantal scholen, film en videoscholen als bij een aantal filmmakers en fondsen.

Activiteiten

- De filmeducatie activiteiten vinden plaats *in of nabij de scholen*.
- Het aanbod omvat een lichte variant van het Station Next aanbod, te weten: het maken van een *kleine filmproductie in drie dagen op school* (de intensieve aanpak van voorbereiding in de klas en een filmweek op locatie, zoals in Denemarken, wordt niet haalbaar geacht in Nederland). Inhoudelijk en methodisch moet dit aanbod nog verder uitgewerkt worden.
- De cursussen kunnen deels binnen en buiten het curriculum van de school vallen. In het project zullen onderdelen worden opgenomen die docenten in het curriculum kunnen gebruiken. Daarmee zou praktijkgerichte filmeducatie ook een meer structurele plek in het onderwijs krijgen (bijvoorbeeld binnen CKV in het VMBO, CKV in HAVO/VWO en de BVE sector). Scholen die meer willen doen met filmeducatie dan alleen de drie daagse cursus worden hierin ondersteund.
- In vervolg op de driedaagse cursus wordt een '*greenhouse*' georganiseerd, voor leerlingen die geïnteresseerd zijn in een meer intensieve kennismaking met het maken van films.
- Zowel voor de *docenten* in het onderwijs als voor de *professionals* uit de filmbranche worden *trainingen* georganiseerd.
- Er wordt *educatief materiaal* ontwikkeld dat geschikt is voor resp. VWO/HAVO, VMBO en de BVE-sector.

De cursussen voor praktijkgerichte filmeducatie worden zowel aangeboden aan scholen die zich al profileren op kunst en cultuur – dat zijn er in Nederland slechts enkele – als aan de brede groep scholen die dat niet doet, maar die potentieel geïnteresseerd is.

Om praktijkgerichte filmeducatie ook op andere scholen, met name in het VMBO, te realiseren, zal nog het nodige pionierswerk verricht moeten worden.

Organisatie

Het project heeft een stevige, kleine landelijke organisatie, met taken op educatief, organisatorisch en financieel terrein.

Men sluit aan bij wat lokaal en regionaal reeds wordt gedaan aan filmeducatie, bij scholen, organisaties voor kunstzinnige vorming en filmscholen.

De implementatie in de regio's hangt af van de (subsidie)mogelijkheden aldaar en de bereidheid van vooral individuele docenten om zich hiervoor in te zetten. Dit moet in een aantal jaren groeien. In ieder geval moet worden gewerkt aan een landelijke formule / werkwijze, die op verschillende plekken toegepast kunnen worden: de aansturing vanuit de landelijke projectorganisatie moet krachtig en duidelijk zijn. De cursussen vinden plaats binnen een aantrekkelijker formule, aansluitend bij de interesse en leefwereld van jongeren. Deze formule moet nog worden ontwikkeld.

4.3 Taken centrale organisatie

Educatie

- ontwikkelen van educatief materiaal (te gebruiken in de voorbereiding van lessen door docenten en leerlingen);
- ontwikkelen van een educatief programma (cursus) voor (maximaal) drie dagen;
- het ontwikkelen en uitvoeren van trainingen voor docenten;
- het ontwikkelen en uitvoeren van trainingen voor professionals uit de filmbranche;
- ondersteuning van docenten en professionals met pedagogische kennis;
- het ontwikkelen en uitvoeren van het 'greenhouse'.

Presentatie

- organiseren van een jaarlijkse presentatie van filmproducties van scholieren (bijv. op een festival);
- internationale uitwisseling van films.

Promotie

Communicatie / promotie (inclusief het aantrekken van ambassadeurs die het project onder de aandacht brengen, aansprekende folder / hand out, website, etc.).

Het idee is dat een aantal bekende personen uit de filmwereld hun naam aan dit project verbindt. Uit de expert meeting bleek overigens dat filmregisseurs met enige ervaring sowieso al indruk maken op jongeren. Maar een bekend persoon die vertelt hoe leuk en spannend het is om zelf een film te maken zal zeker bijdragen aan het succes van het project.

Organisatie

- coördinatie van het project (bewaken centrale formule, kwaliteit, contacten met samenwerkingspartners in de regio's);
- zoeken van partners in de regionale infrastructuur die de filmeducatie workshops kunnen uitvoeren (aansluiten bij bestaande netwerken van onder meer CKV coördinatoren);

- financiën (onder meer fondswerving);
- ondersteunen van de regionale partners in organisatie, uitvoering en financiering.

4.4 Taken decentrale organisatie

De organisatie in de regio is verantwoordelijk voor:

uitvoering van de cursussen (binnen landelijke formule);

- promotie van de cursussen bij de scholen/werving scholen;
- werven van fondsen voor de uitvoering (aan de hand van de beschikbare middelen landelijk en regionaal wordt bepaald hoeveel workshops mogelijk zijn);
- zorg voor geschikte locaties (inclusief technische outillage);
- planning van de uitvoering (regelen docenten, contact met scholen, etc.).

De partners die in de regio's de cursussen uitvoeren worden door de landelijke organisatie ondersteund: met een aansprekende formule, educatief materiaal en promotie materiaal en met diensten (pool van filmmakers, pedagogische ondersteuning).

Cursussen kunnen alleen plaatsvinden op geschikte locaties waar het vereiste minimum aan technische outillage aanwezig is: digitale camera, microfoon/hengel, videorecorder/TV, materiaal (decor, kleding, grime) en een (computer)montageprogramma. Op veel scholen heeft men inmiddels de nodige apparatuur aangeschaft. De verwachting is dat programmatuur om te monteren veelal ontbreekt. In de regio's/landelijk zouden daarvoor aanschaffen gedaan moeten worden.

Een deel van het educatieve traject bestaat uit het zoeken naar geschikt materiaal (decors, kleding e.d.): daarvoor kunnen leerlingen op pad gestuurd worden.

Personeel

De landelijke projectorganisatie bestaat uit een projectleider (0,8 fte), een publiciteitsmedewerker (0,4 fte) en een secretariaat. Voor de uitvoering van de cursussen op de scholen, de trainingen van docenten en filmmakers en het vervaardigen van educatief materiaal worden mensen ingehuurd.

De uitvoering van de cursussen op de scholen wordt uitbesteed aan regionale organisaties. Welke dat zijn is afhankelijk van de situatie in de betreffende regio: geschikte partners zijn te vinden in de kring van filmscholen en steunfunctieorganisaties kunstzinnige vorming. Deze partners kennen de mogelijkheden en de contactpersonen bij de scholen, alsmede filmmakers uit de regio die inzetbaar zijn voor de cursussen (de landelijke organisatie legt een adresbestand aan van geschikte filmmakers).

De verwachting is dat er veel filmmakers zijn die als docent willen optreden. De aantrekkingskracht voor filmmakers zal mede afhangen van het vinden van een inspirerende formule.

4.5 Financiering

Voor de financiering van het landelijk bureau wordt een beroep gedaan op het ministerie van OCenW en worden de grotere fondsen aangesproken (Van den Ende Foundation, Nederlands Fonds voor de Film, andere). Voor materialen (publiciteit, educatief materiaal) wordt gezocht naar geschikte sponsors en fondsen.

In de verschillende regio's zijn uiteenlopende mogelijkheden voor financiering van de uitvoering van de projecten, bij de provincie, steunfunctie organisaties en bij scholen zelf.

In de begroting in bijlage 7 is uitgegaan van een projectperiode van drie jaar, waarbij het eerste jaar als opbouwjaar geldt. In het eerste jaar wordt in vijf regio's gestart met de cursussen, in de jaren daarna wordt dit uitgebreid. De regio's die in het eerste jaar starten krijgen via de centrale organisatie een werkbudget, waarmee ze de cursussen kunnen organiseren. Van hen wordt verwacht dat ze in dat eerste jaar in hun regio naar eigen middelen zoeken om de cursussen in volgende jaren mee te financieren (een formule die vergelijkbaar is met die van het landelijk project de Kunstbende).

Na het startjaar in een regio financieren gemeente, provincie en lokale fondsen dus mee.

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht initiatieven Nederland

Inventarisatie projecten praktijkgerichte filmeducatie voor jongeren/scholieren

TOF

TOF werkt samen met OOG tv, de lokale tv in Groningen, o.a. gebruik van de studio. De huidige coördinator van het project was 20 jaar lang docent scheikunde/biologie op middelbare scholen en heeft zich omgeschoold tot docent audiovisuele vorming. Twee professionele cameramensen van OOG tv hebben zich eveneens bijgeschoold. Met zijn drieën vormen ze het TOF-team. TOF werd ruim drie jaar geleden opgericht en draait nu voor het vierde jaar. Het aanbod voor scholen, variërend van VWO tot VMBO (12 -18 jaar) tot bovenbouw basisonderwijs is:

- algemene cursus film kijken;
- visuele schoolkrant (scholen maken zelf items met digitale camera, worden bij elkaar gevoegd in filmpje, dat weer teruggaat naar de scholen en daar in de kantine of op de computers vertoond wordt; dit jaar doen er 6 scholen mee, vorig jaar 10. Een aantal van die 10 scholen neemt nu lessen af van TOF);
- gastlessen, bestaande uit filmanalyse, beeldtechniek, filmgeschiedenis etc. Camera mee, klein inkijk in de praktijk van het filmen. Tijdens gastlessen maken de leerlingen niet zelf een filmpje;
- video/film maken bij schoolvoorstellingen. Dit varieert van beelden op de achtergrond tot samen met de leerlingen maken van reclame spotjes die voorstelling doorsnijden, persiflage maken op Jerry Springer, etc.;
- reclame project (meestal in kader van Nederlandse of economie lessen op school); scholieren analyseren reclames en maken uiteindelijk zelf een reclame filmpje;
- (eenmalig project) samenwerking met Noord Nederlands Orkest (NNO); op in totaal 10 scholen in de provincies Friesland, Drenthe en Groningen zijn ong. 1000 draaiboeken gemaakt voor een videoclip van NNO. De beste 10 werden uitgekozen en de winnende jongeren kregen als prijs een cursus bij TOF. Daaruit kwamen 10 nieuwe draaiboeken en filmpjes voort. Professionele jury koos de beste, die werd verfilmd door professionals en nu door NNO in hun programma's gebruikt wordt. Het is de bedoeling het filmpje in CKV aanbod te gebruiken (bij klassieke muziek);
- aanbod voor jongerencentra (soms i.s.m. stichting welzijn) MOV(II)E YOURSELF voor en met probleemjongeren, die zelf hun hangplek, problematiek verfilmen, hun eigen verhaal vertellen (over de school waar ze weggestuurd werden, het bejaardentehuis dat last van hun brommers had, etc.).

Het 'Geheim' van TOF is goede contacten op school. In de ontwikkeling van het CKV onderwijs is TOF vanaf het begin betrokken geweest.

Volgens Nick Landmand is België veel verder met dit soort film en video projecten op scholen, voor jongeren. Zelf is hij geïnteresseerd in de methode Schuim, ontwikkeld door Maatwerk in Brussel. Methode schuim is een lesmethode om video als beeldende kunst te gebruiken, als vrije kunstvorm dus.

Filmschool; Deventer in samenwerking met Bureau Beeldtaal

De oprichting van de Filmschool verkeert nog in een heel pril begin stadium. Het project heeft een pilot gehad in een buurthuis met 8 a 9 kinderen en ooit heeft ook een klas van de basis school met een hoog percentage Turkse kinderen meegedaan.

Doelgroep van dit project zijn kinderen van 11, 12 jaar (oudste groep basisschool) uit achterstandswijken, kinderen die normaliter niet met film in aanraking komen

Doel van het project is zelf filmpjes maken (van idee tot draaiboek tot film). Het project wil in september 2002 starten met lessen. Op dit moment zijn ze nog in gesprek met de volgende partijen:

- Raster (buurtwerk);
- centrum voor kunsteducatie (doet al projecten op lagere scholen, niet film tot nu toe);
- cultuurmakelaar Deventer.

De filmschool heeft subsidie van de provincie gekregen om het project op te starten.

Vereniging van Brabantse Filmtheaters

Er is gesproken met mevrouw van der Ven. Zij heeft redelijk zicht op initiatieven in Noord Brabant, maar haar is niets bekend van filmprojecten met jongeren. Wel kent zij een project 'animatie films op basisscholen' (uitgevoerd door Bisk).

Zij kent het project Station Next al via de directeur van het NIF. Ze is geïnteresseerd en vindt het een gat in de markt en er is eventueel ook geld beschikbaar om projecten als Station Next te subsidiëren.

SCOOP Zeeland, (provinciale kunsteducatie)

Deze organisatie doet bemiddeling voor de landelijke projecten van het NIF zoals klassenprogramma's film en 'moviezone'. Dit zijn landelijke CKV programma's gericht op receptieve vormen van filmeducatie.

Ten aanzien van projecten gericht op zelf film maken doen ze beroep op een Middelburgse video cineast, SCOOP levert de faciliteiten. Het zijn incidentele projecten, vaak op verzoek van de school zelf. De cineast maakt samen met scholieren korte films, o.a. een soap project (zelf schrijven, spelen, opnemen en monteren van soap serie). Deze formule wordt op verschillende scholen gehanteerd.

Volgens de geïnterviewde zijn scholen sowieso in het kader van CKV op zoek naar originele, leuke projecten.

Een ander project van Scoop is: groepjes jongeren (meestal op het project afgekomen via scholen) maken reportage-achtige items met video camera (in opdracht van de gemeente Middelburg). Dit gebeurt ook weer onder begeleiding van diezelfde video cineast uit Middelburg.

Dit laatste project is met name op VMBO scholieren gericht. Omdat juist die graag direct 'met de handen' werkt, en als groep een beetje tekort komt t.o.v. VWO/HAVO leerlingen.

Verder werd verwezen naar het bestaan van twee jongens uit Zeeland die 'out of the blue' twee films gemaakt hebben (in eigen beheer) waarvan de tweede, 'Rood', behoorlijk goed en succesvol was (op Filmfestival in Vlissingen vertoond).

Kunstgebouw Rijswijk

Kunstgebouw is voornamelijk een intermediair (brengt scholen en instellingen met elkaar in contact) en ontwikkelt niet of nauwelijks eigen projecten.

Er is gesproken met een docent. Hij heeft overzicht over wat er op de scholen in Zuid-Holland gebeurt (uitgezonderd Rotterdam en Den Haag). Volgens deze persoon gebeurt er niets op het gebied van zelf filmpjes/video maken. Hij weet te vertellen dat er in Middelharnis een individuele, enthousiaste docent met leerlingen een filmpje heeft gemaakt, maar dat is dan ook alles.

Een project als Station Next zou een welkome aanvulling op het pakket CKV zijn, met name voor de VMBO doelgroep.

Het Koorenhuis in Den Haag (centrum voor kunst en cultuur)

- Cursusaanbod (los van scholen dus):
 - videocursus/productiecursus op aanvraag, bestaande uit 4 lessen waarin jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar een korte film maken. Dit was oorspronkelijk gewoon een open cursus, maar op een gegeven moment kwamen er veel scholieren op af die de cursus in het kader van CKV volgden. Daar was hij niet voor bedoeld; de combinatie van 'losse' jongeren en clubje scholieren was niet gelukkig (andere motivatie) en daarom wordt de cursus nu op aanvraag gegeven.
 - daarnaast organiseert Het Koorenhuis een paar keer per jaar jongerendagen met workshops film en productie.
- Scholen/onderwijs aanbod:

Voor 1e en 2e jaar voortgezet onderwijs (basisvorming) heeft Het Koorenhuis een video aanbod ontwikkeld (in opdracht/met geld van de gemeente Den Haag), specifiek voor de wat kwetsbaarder groepen (in totaal 22 scholen in Den Haag). Het aanbod bestaat uit twee projecten, tot nu toe ieder jaar gedraaid:

 - Grote Verbeelding
leerlingen schrijven opstellen, werken die samen met docent om tot scenario, draaiboek, storyboard, verfilmen het (doen alles zelf, spelen, regisseren, grime, camera, licht etc.) De docent doet de montage. De (korte) film wordt vervolgens vertoond in het filmhuis met aansluitend een andere film (vertoning voor de klas).
 - Special Effects of Bij de Neus Genomen (over de magie van film)
Dit zijn drie lessen over camera effecten, montage effecten en schminkeffecten. Het zijn praktische lessen, bijv. een aardbeving met de hele klas filmen (stof in de lucht gooien, bureaus/stoelen laten schudden, camera etc.). De lessen worden afgesloten met een filmdag; de scholen werken dan allemaal met hetzelfde scenario. Doen zelf verder alles, regie, spel, camera, licht, grime, etc. Film wordt wederom in filmhuis vertoond voor de klas met aansluitend een andere film (prof. film die ze anders nooit gezien zouden hebben).

Gevraagd naar de kosten:

Film maken is tijdrovend en een intensief gebeuren. De grootste kostenpost is het inhuren van een docent. Het Koorenhuis heeft zelf video en montage set beschikbaar, school stelt monitor en videorecorder beschikbaar. Het Koorenhuis heeft eventueel ook de beschikking over studioruimte en licht.

Stichting Kunst en Cultuur Gelderland

De organisatie ondersteunt 18 filmhuizen (van groot tot heel klein), vooral ten aanzien van stimuleren van kwaliteit. Zij organiseren in samenwerking met Edu-Art uit Arnhem een twee jaarlijks filmfestival. Het filmfestival heet 'Nieuwe blikken' en is een filmeducatie project voor VMBO leerlingen. Edu-Art benadert scholen, op vier locaties gaat een groep aan de gang met zelf films maken (ca. 20 leerlingen per groep) die vervolgens in de foyers van de verschillende filmhuizen worden vertoond. De projectbeschrijving (incl. begroting) is in week 15 klaar. Op de vraag hoe zij ten opzichte van een project als Station Next staan vermelden zij dat zij zoiets niet initiëren, hoogstens kunnen (en willen) aanbieden.

Stichting Kunst en cultuur/Centraal bemiddelingsbureau kunst op school Overijssel

Hen is niet zoveel bekend. Genoemd wordt het initiatief van filmhuis De Keizer/Deventer (filmschool). Zij vinden een project als Station Next nuttig en interessant en hun organisatie heeft er eventueel ook geld voor uit de provinciale pot 'Brede Projecten'.

Bijlage 2 Lijst geïnterviewden

Femie Willems
Volkert Struycken
Eke Wervers
Ryclef Rienstra
Jacques van Heijningen
Frank van Vliet
Toine Berbers en Marleen Prins
Sander Kocken
Sannette Naye
Rita Knegtering
Elvira Stein

NIF
Get Reel filmproductions
SLO
Vanden Ende Foundation
Filmfonds Rotterdam
OBR Rotterdam
Nederlands Fonds voor de Film
docent audiovisueel SG Lelystad
Cinekid
docent Montessori college Utrecht
UCK Utrecht

Bijlage 3 Lijst genodigden expertmeeting

Dick Willemsen, Directeur Binger Instituut, lid bestuur House of Shorts
Sander Jansen, Lid bestuur House of Shorts
Sydney Neter, House of Shorts
Bart Hofstede, Nederlands Instituut voor Filmeducatie
Jedidjah Julia Noomen, Inkfilm
Els van de Vorst, Isabella films
Sanette Naye, Cinekid
Ryclef Rienstra, Van den Ende Foundation
Toine Berbers/ Marleen Prins, Het Nederlands Fonds voor de Film
Nick Landman, TOF TV Groningen
Femie Willems, NIF
Rita Knegtering, docent VMBO onderwijs
Peter van den Nieuwendijk, ROC Davinci College Dordrecht
Sander Kocken, docent scholengemeenschap Lelystad
Frans van Gestel, Motelfilm
Elvira Stein, Utrechts Centrum voor de Kunsten

Bijlage 4 Overzicht kunst en cultuur in schoolcurriculum

VMBO

Het VMBO (voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs) heeft zestig procent van alle leerlingen uit het Voortgezet Onderwijs in huis. Het is een vierjarige opleiding waar leerlingen na het basisonderwijs naar toe kunnen. Het is een samenvoeging van de 'oude MAVO' en het VBO onderwijs.

In het huidige VMBO onderwijs kiezen leerlingen aan het einde van het tweede leerjaar een leerweg. Onder leerweg wordt de route verstaan die de leerling volgt naar het vervolgonderwijs. Leerlingen die het VMBO diploma hebben gehaald hebben namelijk nog geen startkwalificatie om zich op de arbeidsmarkt te begeven. Zij stromen na het VMBO door naar het (middelbaar) beroepsonderwijs.

Er zijn binnen het VMBO vier leerwegen: de theoretische leerweg, de gemengde leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg en de basisberoepsgerichte leerweg.

In het algemeen krijgen alle leerlingen op het VMBO ervaringsgericht cultuuronderwijs (Culturele Kunstzinnige Vorming: CKV), veertig uur per jaar.

CKV is sinds kort ook verplicht in het derde en vierde studiejaar van het VMBO. In de zogeheten 'theoretische' en 'gemengde' leerweg kunnen leerlingen in een van de kunstvakken examens doen.

Leerlingen in het VMBO krijgen sinds een aantal jaar ook bonnen (vouchers) voor het vak CKV, waarmee bezoek aan culturele instellingen wordt gestimuleerd. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de bezoeken is per school verschillend, sommige scholen gaan met de leerlingen naar de voorstellingen toe en andere scholen geven de vouchers aan de individuele leerlingen en laten het aan hen zelf over waar ze naar toe willen.

De invulling van het vak CKV in het VMBO is pas onlangs ter hand is genomen. Deze schoolsoort loopt dus achter op bijvoorbeeld het VWO / HAVO onderwijs. SLO is tezamen met een projectgroep, waarin ook VMBO scholen vertegenwoordigd zijn, bezig om invulling te geven aan het vak CKV en is op zoek is naar een geschikt en passend aanbod vanuit de kunstsector.

HAVO / VWO

In de bovenbouw van de HAVO en het VWO is CKV1 een verplicht vak. Dit vak is een algemeen vak ter oriëntatie op cultuur. Het heeft onder andere als doel de cultuurdeelname van leerlingen te verhogen. Gemiddeld genomen wordt in Havo 4 twee uur tijd per week besteed aan CKV1 en in VWO 4 en 5 in beide jaren twee uur. Binnen het vak CKV1 dienen de scholieren van de bovenbouw HAVO zes en VWO tien bezoeken te brengen aan culturele gebeurtenissen. Een onderdeel hiervan vormen de vouchers voor cultuurbezoek (dit is ongeveer f 50,00 per leerling).

In de bovenbouw van HAVO / VWO kiezen leerlingen voor een profiel. Er zijn vier profielen:

- cultuur en maatschappij;
- economie en maatschappij;
- gezondheid en natuur;
- techniek en natuur.

Alleen in het profiel cultuur en maatschappij worden de vakken CKV2 en CKV3 aangeboden. Dit houdt in:

- CKV2 is kunstgeschiedenis;
- CKV3 zijn de praktijkvakken zoals handvaardigheid, tekenen, muziek etc.

Bijlage 5 Lijst met adviezen expertmeeting

Adviezen voor praktijkgerichte filmeducatie

- praktijkgerichte variant is een meerwaarde voor de huidige receptieve vorm van filmeducatie; filmwereld en onderwijs samen is uitdaging;
- laat echter Station Next los; kijk naar de Nederlandse situatie;
- richt je op de diverse regio's (bijv. vorm kunstbende);
- haak aan bij de veranderingen in het onderwijs; probeer aanbod flexibel te houden;
- begin groot (klein is er al): deskundigheid, expertise centrum;
- maak het groot; anders hetzelfde als dat het nu loopt: drijvende kracht zijn, minimaal 3 jaar subsidie, zichtbaar zijn;
- probeer je met het project te onderscheiden en te verkopen. Zorg voor aanhaken bij bestaande structuren van bijvoorbeeld filmacademie, filmfestivals etc.;
- werk met professionals; dat is de meerwaarde; stukje magie over brengen door te werken met professionals uit filmwereld;
- maak een relatie met lokale omroep / TV;
- maak plan waarin aandacht voor begeleiding docenten, keuze mogelijkheden en aansluiting op vraag van scholen;
- voorzie initiatieven van goed materiaal; dus wanneer je in de regio van start gaat moet daar ook materiaal aanwezig zijn;
- niet de ambitie hebben dat je met een project de hele filmeducatie in het middelbaar onderwijs van de grond krijgt.

Bijlage 6 Financieel overzicht Station Next

Credit	Estimated revenue
Grants and contributions	
Ministry of Cultural Affairs	5.000.000
Private Foundation "Filmkopi"	250.000
Payments for services rendered	
Danish Film Institute	400.000
Hvidovre Municipality	180.000
Copenhagen County	80.000
Væksthus - Inhouse Youth programme	57.600
Single-day-lectures	25.000
20 Pilot Projects	350.000
Lectures	10.000
Cooperation w/ Municipalities & Institutions	200.000
Rent	0
Total	6.552.600

Debit	Estimated expenses
Projects in other Facilities	
20 Pilot Projects	1.000.000
Væksthus - Inhouse Youth programme	250.000
Single-day-lectures	10.000
Lectures	5.000
Cooperation w/ Municipalities & Institutions	20.000
Projects in other Facilities	350.000
EU	70.000
Total	
Consultancy fees	
Consultancy fees	300.000
Representation and PR	
Expense account	35.000
Advertising and PR	300.000
Planning & documenting activities	25.000
Total	
Maintenance & equipment	
Rebuilding and Maintenance	750.000
Equipment	637.500
Total	
Administration	
Salaries	1.500.000
Office upkeep	500.000
Rent - incl. cleaning	250.000
Travel account	80.000
Total	
Administrative consultancy	
Solicitor	50.000
Accountant	50.000
Bookkeeping	36.000
Interest payments	0
Total	6.218.500

Bijlage 7 Begroting project praktijkgerichte filmeducatie

Landelijke projectorganisatie		1e jaar euro	2e jaar euro	3e jaar euro
<i>Personeel</i>				
projectleiding (0,8 fte)		35.000,00	35.000,00	35.000,00
pr/communicatiemedewerker (0,4 fte)	(1)	17.500,00	17.500,00	17.500,00
secretariaat	(2)	10.000,00	10.000,00	10.000,00
<i>Publiciteit</i>				
ontwerpen eigen huisstijl	(3)	10.000,00	0,00	0,00
vormgeving campagne		7.500,00	7.500,00	7.500,00
drukkosten		20.000,00	20.000,00	20.000,00
distributie flyers/posters	(4)	4.000,00	4.000,00	4.000,00
<i>Huisvesting</i>	(5)	13.000,00	13.000,00	13.000,00
<i>Overleg/communicatie met netwerk</i>	(6)	7.500,00	7.500,00	7.500,00
<i>Ontwikkelen educatief materiaal</i>	(7)	20.000,00	5.000,00	5.000,00
<i>Landelijke eindpresentatie</i>	(8)	15.000,00	15.000,00	15.000,00
<i>Internationale uitwisseling</i>	(9)	pm	10.000,00	10.000,00
<i>Greenhouse</i>	(10)	pm	15.000,00	15.000,00
<i>Uitvoeringskosten</i>				
Budget voor uitvoering cursussen (1e jaar 5 regio's, 2e jaar 7, 3e jaar 8)	(11)	125.000,00	175.000,00	195.000,00
Totale kosten (exclusief BTW)		284.500,00	334.500,00	354.500,00
Inkomsten				
Sponsoring/particuliere fondsen	(12)	70.000,00	70.000,00	70.000,00
Filmfonds, ministerie van OCenW		214.500,00	214.500,00	214.500,00
Gemeenten/provincies	(13)	pm	50.000,00	70.000,00
Europese Unie (media plus programma)		pm	pm	pm
Totale inkomsten (exclusief BTW)		284.500,00	334.500,00	354.500,00

Toelichting op de begroting

Uitgaven

(1) taken: verzorgen publiciteitsmateriaal (flyers, posters), redactie vormgeving educatief materiaal, onderhoud website, contact met de regio's.

(2) in deze begroting is wat betreft kosten secretariaat en administratiekosten uitgegaan van vestiging van de landelijke projectorganisatie binnen het NIF.

Voor de bedragen is gebruik gemaakt van ervaringsgegevens van het NIF in deze.

(3) kosten voor de huisstijl worden in het eerste jaar gemaakt, de overige publiciteitskosten keren elk jaar terug.

(4) via een bedrijf dat gespecialiseerd is in distributie onder scholen, kosten zijn ca 2 Euro per adres.

(5) inclusief kosten telefoon, beheer computers, administratiekosten, uitgaand van onderbrengen van dit project bij het NIF.

(6) huur vergaderruimte in het land en faciliteiten, reiskosten, representatie.

(7) dit zijn eenmalige kosten, worden in het eerste projectjaar gemaakt, in de volgende jaren is een budget van 5000 euro nodig voor het onderhouden en aanvullen van het materiaal.

(8) in samenwerking met een bestaand evenement of festival, bijv. het Nederlands Filmfestival of de Kunstbende

(9) financiering door de Europese Unie is wellicht mogelijk. Hierbij wordt gedacht aan het uitwisselen van korte films, die voortkomen uit soortgelijke projecten in andere Europese landen, zoals Denemarken, Noorwegen en andere.

(10) het greenhouse is een vervolg op de cursus, waarin nieuw talent dat nog verder kennis wil maken met het filmvak een meer intensieve cursus krijgt. In de loop van het project wordt gezien of dit onderdeel op voldoende belangstelling kan rekenen. Voor het greenhouse zal een beroep worden gedaan op fondsen.

(11) in het eerste jaar wordt gestart in vijf regio's waar minimaal 16 cursussen worden gegeven voor groepen van ca 10 leerlingen. Daartoe worden vier mobiele sets aangeschaft die worden beheerd door de organisatie die in die regio verantwoordelijk is voor de uitvoering van de cursussen. Een mobiele set bestaat uit een digitale camera, montageset, microfoon en hengel en een grimeerkoffer. Overige materialen (decor e.d.) vallen hierbuiten en worden ter plekke 'geregeld'. De kosten van de aanschaf van één set worden geschat op 5000 Euro. Per regio worden vier sets ingezet, totale kosten 20.000 Euro, af te schrijven in drie jaar. Overigens gaan we ervan uit dat de aanschafkosten grotendeels gedekt kunnen worden door sponsoring en fondsen (zie inkomsten).

Het streven is om het aantal cursussen groter te laten zijn dan 16, onder meer door samenwerking met locaties waar de geschikte apparatuur en ruimte al aanwezig is.

Per regio worden de cursussen in het eerste jaar vanuit de landelijke organisatie met een projectbudget van 25.000 Euro ondersteund. In de jaren daarna wordt de uitvoeringsorganisatie in de regio geacht zelf aanvullende financiering te verwerven en zakt dit bedrag naar 15.000 Euro. Het vrijvallend budget wordt benut om in nieuwe regio's cursussen te starten en indien nodig als bijdrage in de aanschaf van nieuwe sets.

De kosten voor de uitvoering van één cursus van drie dagen met een groep van tien leerlingen bedragen ca 1550 Euro. Daarin zitten dan zowel de kosten van de docenten uit de filmbranche als een beperkte post voor de afschrijving van de apparatuur (resp. 1350 en 200 Euro).

Inkomsten

(12) Voor de financiering van de aanschaf van de apparatuur (20 sets ad 5000 Euro per stuk) en voor het publiciteits- en educatief materiaal wordt een beroep gedaan op sponsoring en fondsen.

(13) In het eerste jaar wordt een basis gelegd voor de activiteiten en is daarvoor een stevig werkbudget per regio nodig. In de jaren daarna wordt vanuit de regio's een beroep gedaan op lokale en regionale middelen en zakt het werkbudget van de regio's van 25.000 Euro naar 15.000 Euro (zie ook 11).

(14) Financiering uit het Media Plus programma is mogelijk wanneer een samenwerkingsverband wordt aangegaan met ten minste twee andere Europese landen. Dan kan een bijdrage worden gevraagd bij de Europese Unie in Brussel.